

SAUEKONTROLLEN

ÅRSMELDING 2012

 ANIMALIA
SAUEKONTROLLEN

INNHold

Om Animalia.....	3
Forord	4
Saukontrollens formål.....	5
Organisering og finansiering.....	6
Medlemskap i Saukontrollen.....	7
Aktiviteter i Saukontrollen i 2012.....	8
Avlsarbeidet i Norsk Sau og Geit	10
Satsingsområder.....	11
Rådgivere i Saukontrollen.....	12
Statistikk fra Saukontrollen.....	14
Begrep og definisjoner.....	15
Historisk utvikling.....	16
Landsoversikt	18
Medlemsoversikt og besetningsstruktur.....	19
Rasefordeling	21
Lammetall og lammetap.....	22
Tilvekst og høstvekter	24
Avdrått.....	26
Slakteresultater	28
Helseopplysninger i Saukontrollen.....	32
Production results in herds reporting to the Norwegian sheep recording system	35

Forsidebilde: Lam på vårbeite.

Tekst: Grethe Ringdal/
Marit Lystad/ Lisbeth Hektoen

Foto: Grethe Ringdal

Grafisk design: Konsis

Trykkeri: Konsis

OM ANIMALIA

Styrker norsk kjøtt- og eggproduksjon langs hele verdikjeden

Animalia er et av Norges ledende fag- og utviklingsmiljøer innen kjøtt- og eggproduksjon.

Animalia arbeider både med husdyrfaglige og kjøttfaglige spørsmål og tilbyr norsk kjøtt- og eggbransje og norske bønder kunnskap og kompetanse gjennom e-læring og kursvirksomhet, forsknings- og utviklingsprosjekter, husdyrkontroller og dyrehelsetjenester.

Animalia er en nøytral aktør som arbeider for og sammen med hele den norske kjøtt- og eggbransjen.

FORORD

Sauekontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueprodusenter i Norge. Medlemskapet organiseres gjennom slakteriene. Animalia har den sentrale administrasjonen, med ansvar for drift og utvikling av den sentrale databasen og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere.

Basert på tall fra 31. desember 2012 var i overkant av 28 prosent av landets sauebesetninger og 44 prosent av landets søyer over 1 år registrert i kontrollen. Medlemstallet har vært stabilt siste år, men søyetallet følger tendensen vi har sett de siste årene, og øker 2 prosentpoeng.

Andel medlemmer som registrerer data selv, er også økende. 77 prosent av medlemmene registrerer data selv, en økning på 2 prosent fra i fjor.

Vi håper medlemmer og andre saueinteresserte bruker årsmeldingen aktivt. Den kan brukes til å sammenligne egne resultater med landsgjennomsnitt, som et oppslagsverk og kan forhåpentligvis være til inspirasjon.

Statistikken i årsmeldingen er basert på opplysninger samlet inn til den sentrale databasen. Med i statistikken er alle innmeldte medlemmer som har registrert de aktuelle opplysningene i 2012. Det ble gjort en del endringer i beregningsmåter i 2008, noe som medførte at det ikke alltid kan gjøres sammenligninger tilbake i tid. Dette er beskrevet ved den enkelte tabell og/eller markert med bruk av en tykk strek i tabellen.

For Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og
Helsetjenesten for sau

BJØRN HØYLAND
Leder

MARIT L. LYSTAD, MARI LANGAKER OG GRETHE RINGDAL
Sauekontrollen

LISBETH HEKTOEN
Helsetjenesten for sau

www.animalia.no/sauekontrollen

Saukontrollens formål

- Skaffe det enkelte medlem informasjon om egen besetning som grunnlag for styring/planlegging og kvalitetssikring av produksjonen.
- Legge grunnlag for landsomfattende avlsarbeid på sau gjennom fullstendig oversikt over dyras identitet ved merking og informasjon om enkeltdyr og besetning.
- Gi informasjon og oversikt over sjukdom i besetningen og samle helseopplysninger til bruk i forebyggende helsearbeid og sjukdomsbekjempelse.
- Skaffe dokumentasjon ved livdyrsalg.
- Gi nødvendige opplysninger for generell rådgiving, informasjon, forskning, statistikk og prognoser.
- Være en del av de tiltakene som skaper et aktivt og levende produsentmiljø.

ORGANISERING OG FINANSIERING

Animalia har administrasjonen av Sauekontrollen sentralt og står for drift og utvikling av registrerings- og rapporteringsverktøy for medlemmer og rådgivere og for den sentrale databasen. Slakterier, både samvirke og frittstående, har det lokale ansvaret, med rådgivere/registratorer rundt omkring i landet.

De innsamlede data er grunnlag for statistikk, dokumentasjon, forskning og avlsarbeid på sau, hvor Norsk Sau og Geit er ansvarlig for avlsindeksberegninger. Finansiering av den sentrale drift og utvikling dekkes av Omsetningsrådet. Finansiering av lokal drift i slakteriene dekkes delvis av medlemsavgifter.

SAMARBEIDSRÅDET FOR SAUEKONTROLLEN OG HELSETJENESTEN FOR SAU

Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for sau er Sauekontrollens øverste organ. Saker vedrørende regelverk, veiledende priser, rettigheter og plikter som følger av medlemskapet, samt årsmelding og budsjett,

er saker som behandles i dette forum. Samarbeidsrådet består av representanter fra Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF), Nortura og Norsk Sau og Geit (NSG). Det har vært avholdt 2 møter og blitt behandlet totalt 26 saker i Samarbeidsrådet i 2012.

Samarbeidsrådet for Sauekontrollen og Helsetjenesten for Sau har i 2012 bestått av:

BJØRN HØYLAND (LEDER)
Norsk Sau og Geit

THOR BLICHFELDT
Norsk Sau og Geit

IDA OLSEN
Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund

FINN AVDEM
Nortura

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN

Sauerkontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene. Medlemmene kan velge om de vil registrere sine opplysninger selv eller om de ønsker å sende opplysningene til rådgiver. Rådgiver registrerer da opplysningene inn til Sauekontrollens sentrale database på vegne av medlemmet.

MEDLEMSKAP I SAUEKONTROLLEN GIR:

- Enkelt registreringsverktøy. Sauekontrollen Web gjør det mulig å registrere opplysninger raskt og enkelt.
- Nyttige rapporter på Sauekontrollen Web. Alle medlemmer får tilgang til rapporter om produksjon og helsestatus i egen besetning på web.
- Bedre oversikt over egen besetning. Sauekontrollen gir deg bedre oversikt over besetningen og hjelper deg å styre produksjonen.
- Grunnlag for avlsarbeid. Sauekontrollen er grunnlaget for avlsarbeid på sau i Norge og gir deg avlsverdier og oversikt over kåra værer. For å få kåra værlam og få avlsindekser må dyret være registrert i Sauekontrollen.
- Enklere å etterleve krav til dokumentasjon. Sauekontrollen gjør det lettere å etterleve offentlige krav – og holde oversikt over opplysningene.

For mer informasjon, ta kontakt med ditt lokale slakteri. Se oversikten over rådgivere/registratorer lenger bak i årsmeldingen.

REGISTRERINGSVERKTØYET I SAUEKONTROLLEN

Medlemmer som ønsker å registrere data selv, gjør dette via Sauekontrollen Web. Programmet har nå vært i bruk i fem år og tilbakemeldingene er gode. I dette web-baserte programmet kan medlemmer registrere opplysninger og hendelser for egne dyr og ta ut rapporter for besetningen eller enkelt dyr. Tilgang til registrerings- og rapporteringsverktøyet er avhengig av hvilket slakteri du leverer til og koster om lag kr 700 per år.

SAMARBEID MED ANDRE PROGRAMMER OG UTSTYR

Brukere av PC-programmet Led-Sau kan sende og motta data fra Sauekontrollen.

Sauerkontrollen Web tar imot vektdata, paringsdata og fostertellingsdata registrert på Biocontrol sin lesestav HHR3000. Det kan lastes ned data fra Sauekontrollen Web til lesestaven. Les mer om dette på OS ID sine nettsider. I tillegg kan vektdata fra de elektroniske vektene fra Knarrhult, Nessemaskin og TrustestXR3000 leses inn via filoverføring til Sauekontrollen Web.

AKTIVITETER I SAUEKONTROLLEN I 2012

INFORMASJON

Sauekontrollen har vært synlig i form av en fast spalte i alle utgaver av bladet Sau og Geit. Sauekontrollen var som vanlig å se på Dyrskun i Seljord. Det har også vært holdt foredrag om Sauekontrollen på årsmøter og medlemsmøter i regi av slakteriene og NSG. I tillegg er det gitt undervisning om Sauekontrollen ved UMB. Sauekontrollen har også i år sendt ut en kalender til alle medlemmer og andre interessenter sammen med Helsetjenesten for sau. Animalias hjemmeside oppdateres stadig og medlemmene oppfordres til å følge med på Sauekontrollens hjemmeside. Her legges det ut påminnelser om frister, tips og andre spennende nyheter fra Sauekontrollen.

DRIFT

Driftsåret 2012 har gått smertefritt med unntak av en drøy ukes forsinkelse i overføring av slakteopplysninger fra Nortura grunnet omlegging av deres faktureringsrutiner. Indeksutplukk og utsendinger av sentrale lister har gått som planlagt, og tidsfrister er overholdt. Sauekontrollen har mottatt data fra eksterne enheter og programmer og har hatt et godt samarbeid med bl.a. NSG, Biocontrol, slakteriene og Lindholdt Data rundt kommunikasjon og overføring av data.

DYKTIGE LOKALE RÅDGIVERE

Sauekontrollen har dyktige og ivrige rådgivere ute i felten som har opparbeidet seg gode kunnskaper om kontrollen. Alle yter brukerstøtte ovenfor medlemmene, i tillegg til den sentrale brukerstøtta hos Animalia. Den sentrale administrasjonen har god kontakt med rådgiverne. Denne kontakten er viktig for den daglige driften og for å få verdifulle innspill til videreutvikling av Sauekontrollen Web. Det er liten tvil om at lokal forankring og engasjement er avgjørende for at Sauekontrollen skal være det verktøyet medlemmene har bruk for.

UTSENDING AV SENTRALE LISTER

Samarbeidsrådet har vedtatt at medlemmer som registrerer selv i Sauekontrollen Web aktivt må bestille papirlister for å få de tilsendt. Medlemmer som rådgiver registrerer for, vil fortsatt få tilsendt papirlister så sant man ikke selv har avbestilt listene. Merk at alle lister som sendes ut, finnes tilgjengelig og alltid oppdatert i Sauekontrollen Web.

NYE NETTSIDER

På slutten av 2012 lanserte Animalia nye nettsider. For brukerne av husdyrkontrollene i Animalia skulle innlogging bli mer synlig og informasjon bli lettere tilgjengelig. Tilbakemeldingene så langt er gode. Vi bruker nettsidene aktivt, både til konkrete meldinger angående husdyrkontrollene og tips til bruk, men også faglige artikler.

RFID

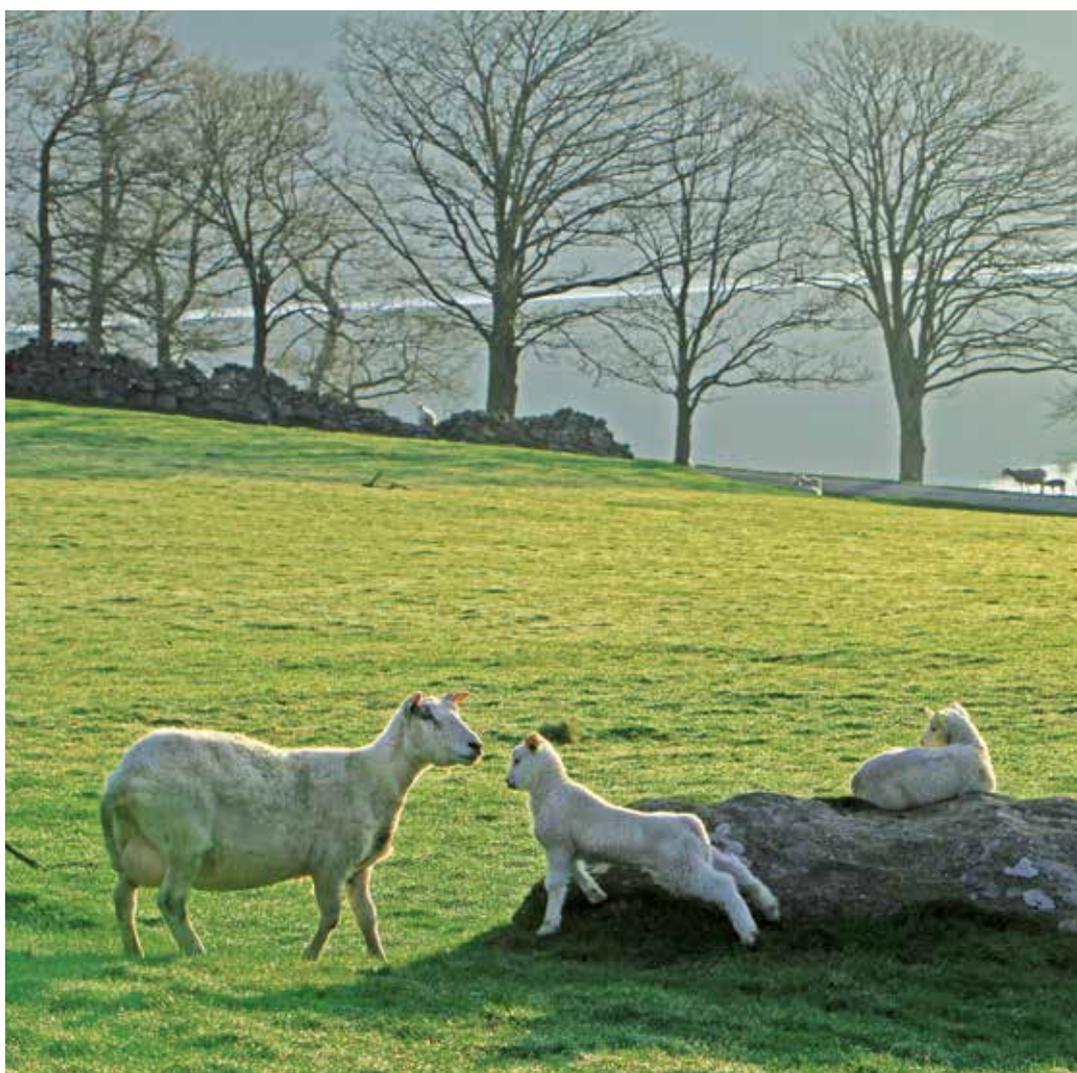
PDA, lesestaver og elektroniske vekter er eksempler på teknisk utstyr som etter hvert er i bruk i mange norske sauefjøs. Mye av dette som følge av bruk av elektroniske øremerker. Med disse kommer krav om kommunikasjon direkte mot Sauekontrollen Web. Data fra ulike elektroniske vekter og noen typer data fra lesestav fra Os Husdyrmerkefabrikk (HHR) kan leses inn i Sauekontrollen Web.

Sauekontrollen har siden juni 2010 hatt tilbud om et PDA-program som sender og mottar data fra Sauekontrollen Web. Sauekontrollen PDA er et registreringsverktøy for å effektivisere driften på gården og et supplement til Sauekontrollen Web. Denne lille håndholdte datamaskinen gir deg mulighet til å ha oppdatert informasjon om besetningen hvor som helst og når som helst.

PDA-programmet er tilrettelagt for PDA'er med operativsystem Windows 6.5. Det er etterhvert vanskelig å få tak i

PDA'er med dette operativsystemet i privatmarkedet, men noe er å få tak i (se www.rfidhuset.no eller Lindholt data). Vi ser derfor på muligheten for overgang til en annen plattform for programmet i 2014. Dagens system vil støttes videre for de som har investert i utstyr.

AVLSARBEIDET I NORSK SAU OG GEIT

BEREGNEDE AVLSVERDIER ER MER ENN BARE TALL

Det er ikke alltid like lett å se sammenhengen mellom dyras beregnede avlsverdier og faktisk oppnådde resultater i felt. Grunnen er at det er vanskelig å korrigere dyras resultater for miljøforhold som påvirker resultatet vesentlig. Et dyrs tilvekst vil for eksempel bli påvirket mye av hvor gammel mora er, hvor mange lam det er i kullet og om det er værlam eller søyelam.

For å undersøke om gode avlsdyr presterer bedre resultater enn mindre gode avlsdyr, har vi gjort følgende regneøvelse med utgangspunkt i lammene til væreringsmedlemmene med NKS i 2012 (drøyt 1000 flokker). Først beregnet vi alle lammenes avlsverdier for høstvekt og slaktevekt på grunnlag av foreldrenes indekser da lammene ble født. Så la vi til moras avlsverdi for henholdsvis morsevne-høst og morsevne-slakt. Dermed hadde vi et uttrykk for den samlede avlsmessige forventingen til lammets høstvekt og slaktevekt. Til slutt brukte vi en statistisk modell der vi beregnet effekt av flokk (besetningens miljø), kombinasjonen alder på mor/lammets burd/kjønn og lammets avlsmessige forventning på lammets vekt (høstvekt korrigert til 140 dagers alder og slaktevekt korrigert til 154 dagers alder).

Flokk og alder mor/burd/kjønn var de desidert viktigste forklaringsårsakene til forskjeller i høstvekt og slaktevekt. Dette var som ventet, for forskjeller i miljøet gir langt større variasjon i resultatet enn forskjeller i avlsnivå. Men det vi også fant, var at når avlsmessig forventning til høstvekta økte med 1 kg, økte lammets høstvekt med 0,99 kg. En økning i avlsmessig forventning for slaktevekt på 1 kg

resulterte i 0,85 kg økt slaktevekt. Alle lam skal høstveies, mens påsettlamma blir jo ikke slakta. Søyelamma som slaktes er gjerne dyra som ikke har vokst så godt som ønska, så det er naturlig at vi får igjen litt mindre enn 1 kg når det gjelder slaktevekt i dette regnestykket. Det er altså en god sammenheng mellom beregnede avlsverdier og faktiske resultater i felt.

La oss ta et eksempel for å se hva avlsnivået betyr. Vi står overfor to nyfødte værlam i en flokk, kalt Per og Pål. Lamma har forskjellig far og forskjellig mor. Begge er født tvilling, og begge har ei mor som er 2 år. Per har en beregnet indeks for slaktevekt på 105 og Pål har indeks 125. Mor til Per har indeks for morsevne-slakt på 100 og mor til Pål har indeks 120. Forskjellen på 20 poeng i indeks for slaktevekt tilsvarer 1,4 kg i faktisk slaktevekt. Forskjellen på 20 poeng i mødrenes indeks for morsevne-slakt tilsvarer 0,7 kg i faktisk slaktevekt. Mitt beste tips er derfor at Pål vil være 2,1 kg tyngre som slakt enn Per.

Som medlem i Sauekontrollen finner du avlsnivået i din flokk ved å gå inn på [Rapportar > Avl > Avlsframgang](#)

Skal du investere i en høyindeksværlam til høsten for å heve avlsnivået i flokken din?

Thor Blichfeldt
Avls- og seminsjef i NSG

SATSINGSOMRÅDER

NY SAUEKONTROLL – 2014

Fra vi lanserte Sauekontrollen Web i 2008 har det skjedd en rivende utvikling innen IT og bruken av teknologi i landbruket har beveget seg et godt stykke fremover. Dette må vi henge oss på. Vi har derfor bestemt oss for å ta et stort grep og kode om dagens Sauekontroll til å bli java-basert. Oppsummert gir overgang til Javaplattform disse fordelene:

- Investering i fremtidig teknologi
- Ingen innloggingsproblemer
- Økt brukervennlighet ved å bli tilgjengelig på flere nettleesere og enheter

- Økt sikkerhet gjennom tilgang til programmeringskompetanse

- Frigjorte ressurser på brukerstøtte

Målsetningen er at Sauekontrollen skal være over på nytt system i løpet av 2014.

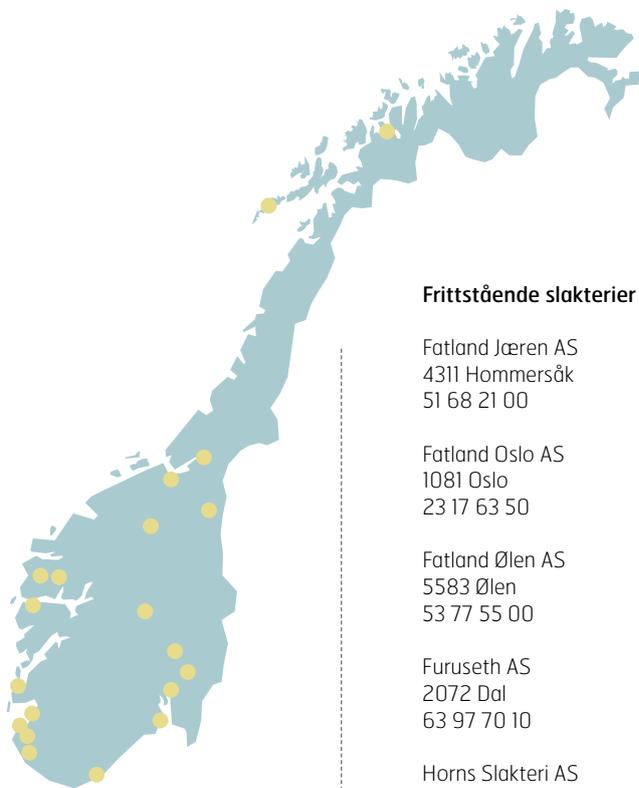
ØKNING I MEDLEMSTALL OG -ANDEL

Sauekontrollen vil fortsette å jobbe for økt medlemstall i 2013. Dette håper vi blant annet å oppnå gjennom artikler som viser nytteverdiene i bruk av kontrollen. Medlemsmøter i lokallag vil også være en viktig møteplass fremover.

Disse personene har arbeidet med Sauekontrollen i hele eller deler av 2012. Da det for tiden er endringer i hvem som registrerer, anbefales det å kontakte medlemssenteret hvis dere er usikker på hvem som er deres lokale kontakt.

Rådgivere i Sauekontrollen 2012				
NORTURA SA			Frittstående slakterier	
Vest:	Rune Osland		Hilde Kallekleiv Håland	Fatland AS
	Marie Fuglestad		Berit Pettersen	Fatland AS
	Øystein Bjelland		Gerd Skjoldal	Fatland AS
	Karluf Håkull		Eirik Kolbjørnhus	Fatland AS fram til 15.10.2012
	Olav T. Bø		Trond Ola Heggen	Furusest AS
	Johannes Nedrebø		Pål Kjørstad	Furusest AS
	Einar Helge Haugstad		Georg Fredrik Ueland	Prima Jæren Slakt AS
	Jan Ove Stene		Henning Sandmæl	Røros Slakteri AS
Øst:	Torhild F. Sisjord		Siv Else Horvli	Slaktehuset Eidsmo Dullum
	Jan Aarskog		Klaus Arild Sandøy	Slaktehuset Eidsmo Dullum
	Toril Hårdnes		Anna Egedahl	Nordfjord Kjøtt AS fram til 01.11.2012
	Vinni Foss		Jarle Sæten	Nordfjordkjøtt fra 01.11.2012
	Eirik Kolbjørnhus/Randi Rogne	Startet 15/10-2012	Ragnhild Tryggestad	Ole Ringdal AS
Nord:	Evy Moen		Kjell Åge Vannes	Fatland AS
	Aslaug Kjellstad	Sluttet 31/12-2012	Frode Thorkildsen	Jens Eide AS
	Per Hammer	Sluttet 31/12-2012	Aina M. Jensvold	Gammel Norsk Spælsau
	Bjørn Wæhre			
	Knut B. Simensen			
	Gunhild Johnsen			
	Ann Mari Fause			
	Knut Joakimsen			
	Bjørnar Sveli			
	Unn Lauvbakk			

RÅDGIVERE I SAUEKONTROLLEN

Frittstående slakterier

Fatland Jæren AS
4311 Hommersåk
51 68 21 00

Fatland Oslo AS
1081 Oslo
23 17 63 50

Fatland Ølen AS
5583 Ølen
53 77 55 00

Furuseth AS
2072 Dal
63 97 70 10

Horns Slakteri AS
8370 Leknes
76 05 54 00

Jens Eide AS
4790 Lillesand
37 27 09 66

Midt-Norge Slakteri AS
7600 Levanger
74 08 37 00

Slaktehuset Eidsmo Dullum AS
7228 Kvål
97 06 09 70

Ole Ringdal AS
6218 Hellesylt
70 26 91 00

Prima Jæren Slakt AS
4365 Nærbø
51 79 86 00

Rørøs Slakt AS
7374 Rørøs
72 40 65 80

TA KONTAKT MED DITT LOKALE
SLAKTERI FOR Å BLI MEDLEM
AV SAUEKONTROLLEN

Nortura medlemsentre

Nortura Tønsberg
800 33 227

Nortura Rudshøgda
800 81 082

Nortura Sandeid
800 33 455

Nortura Forus
800 33 315

Nortura Førde
800 30 360

Nortura Malvik
810 30 303

Nortura Målselv
800 80 140

STATISTIKK FRA SAUEKONTROLLEN

Vær oppmerksom på grunnlaget bak statistikken. Antall dyr eller besetninger bak gjennomsnittet er oppgitt i de fleste tabellene. Hvilken type opplysning det er snakk om, er viktig i vurderingen av tallmaterialet. Eksempelvis er påliteligheten av gjennomsnittlig andel dødfødte mindre enn gjennomsnittlige klassifiseringsresultat. Der hvor frekvensen er lav, vil hvert enkelt tilfelle ha innvirkning på gjennomsnittet. Oslo er ikke med på fylkesoversikter på grunn av for få produsenter.

3 850 besetninger rapporterte lammingsopplysninger i 2012. Disse danner datagrunnlaget for årsmeldingen.

ENDRINGER F.O.M. ÅRSMELDING 2008

Begrepet 'Søye per 1. januar' brukes ikke lenger. Dette er erstattet av begrepet 'Para søye'. Se definisjonene under.

Begrepet 'Søye per 31.12.' innføres for beregning av oppslutning. Årsak er at dette er en mer korrekt sammenligning med de offentlige tallene.

'Tal lam om hausten' inkluderer nå lam med høstvekt eller slaktevekt. En feil i har gjort at kun lam med høstvekt har blitt godskrevet søya. Dette medfører en økning i tal lam om hausten og avdrått på ca. 3 prosent.

På grunn av disse endringene er historiske produksjonsdata kjørt tilbake til 2000. Tall før den tid kan ikke sammenlignes direkte. I tabeller der beregningsgrunnlag er endret, er dette markert med en strek i tabellen før og etter ny beregning.

BEGREP OG DEFINISJONER

VOKSEN

Søye født 2 år eller mer før årsmeldingsåret.

GIMRE

Hunndyr født året før årsmeldingsåret.

PARA SØYER

Voksne søyer og gimrer som er registrert med lam, kasting eller som gjeld. Upara søyer og gimrer, overførings søyer og søyer med manglende informasjon er ikke medregnet.

SØYER PER 31.12

Søyer født 1 år eller mer før årsmeldingsåret, innmeldt 31.12 årsmeldingsåret. Dette brukes kun i forhold til tall fra Statens landbruksforvaltning. Se fotnoter tabell 1 for mer detaljer.

BURD

Antall lam søya har med seg på det aktuelle tidspunkt (burd vår = antall lam om våren, burd høst = antall lam om høsten).

LAM OM HØSTEN

Antall lam per søye som har høstvekt og/eller slaktevekt.

KORRIGERT HØSTVEKT

Beregnet høstvekt ved 145 dagers alder ut i fra antatt daglig tilvekst for rasen. Følgende tilvekstsatser brukes når veid høstvekt korrigeres:

Norsk Kvit Sau:	0,25 kg/dag
Sjeviot:	0,22 kg/dag
Pelssau:	0,21 kg/dag
Spælsau:	0,23 kg/dag

KORRIGERT SLAKTEVEKT

Slaktevekt korrigert til 160 dagers alder. 110 g/dag i slaktetilvekst utover 160 dagers alder brukt på alle raser.

AVDRÅTT

Lammevekt om høsten, i kg høstvekt. Lam som mangler høstvekt, men er slaktet, gis en gjennomsnittlig høstvekt.

RISIKOPOPULASJON

Tap i prosent er alltid regnet ut fra risikopopulasjonen om ikke annet er spesifisert. Det vil si dødfødt er i prosent av alle fødte lam, død inne er i prosent av levende fødte, død på sommerbeite er i prosent av de som levde ved slipp på sommerbeite, totalt tap er i prosent av alle fødte lam. Merk at dette begrepet ikke brukes i helse rapporten.

RASE

Våren 2010 ble det gjort en endring i Sauekontrollen som medførte endring av rasedefinisjon. Lam født fra og med 2010 får fars rase. Alle eldre dyr får definert rase basert på mors rase.

HISTORISK UTVIKLING

Tabell 1: Utvikling av medlemstall, antall kontrollerte søyer over 1 år og tilslutning

År	Antall buskaper ¹⁾	Tilslutning buskaper, % ²⁾	Antall voksne søyer ³⁾	Tilslutning søyer, % ⁴⁾
1972	3 597		94 417	
1982	5 300		236 738	
1990	5 594		284 440	
1992	5 397		295 984	
1993	5 282	21,2	289 010	
1994	5 256	21,2	303 097	
1995	5 367	21,8	303 828	
1996	5 310	22,3	297 144	
1997	5 170	22,5	288 849	
1998	5 061	22,8	285 133	
1999	4 925	22,6	279 924	
2000	4 929	22,9	291 673	26,9
2001	4 872	23,3	299 976	27,0
2002	4 783	25,4	304 539	27,1
2003	4 600	25,7	307 434	28,0
2004	4 402	25,8	309 573	28,1
2005	4 140	25,5	303 058	27,8
2006	3 935	25,4	291 905	28,6
2007	3 838	26,1	282 142	28,3
2008	3 928	27,4	275 180	39,8
2009	3 997	27,8	291 036	42,3
2010	3 899	27,4	295 725	42,3
2011	3 850	27,3	297 336	42,4
2012	3 850	27,6	306 947	44,0

1) Alle besetninger innmeldt 31.12 årsmeldingsåret.
Før 2008: Kun besetninger som innrapporterte lammingsopplysninger årsmeldingsåret.

2) Medlemmer som andel av antall besetninger som søkte produksjonstilskudd for 'Voksne sauer over ett år' i.1. årsmeldingsåret (SLF).

3) Søyer over 1 år, innmeldt 31.12. årsmeldingsåret.
Før 2008: Søyer og gimrer registrert med lam, kasting eller som gjeld samt søyer over ett år og eldre som ikke er para.

4) Søyetail som andel av antall 'Voksne sauer over ett år' det er søkt produksjonstilskudd for per 1.1 årsmeldingsåret minus antall 'Værer, 1 år og eldre' det er søkt produksjonstilskudd for 31.07. årsmeldingsåret (SLF).

Tabell 2: Historisk utvikling av lammetall, korrigert høstvekt og korrigert avdrått per para søye

År	Totalt fødte lam	Levendefødte lam	Lam om høsten ¹⁾		Tilvekst fødsel/høst (g/dag)	Korrigert høstvekt (kg) ²⁾	Korrigert avdrått (kg) ²⁾	
			Uten kopplam	Med Kopplam			Uten kopplam	Med kopplam
1990			1,55			43,8	67,8	
1992			1,53			41,7	63,8	
1993			1,54			44,4	68,4	
1994			1,55			43,7	67,7	
1995	1,86	1,79	1,54		276	42,9	66,1	
1996	1,86	1,80	1,54		275	42,8	65,9	
1997	1,86	1,80	1,55		271	43,4	67,3	
1998	1,87	1,81	1,54		267	42,5	65,4	
1999	1,89	1,83	1,55		269	42,2	65,4	
2000	1,90	1,84	1,58	0,05	274	44,2	69,9	71,9
2001	1,93	1,87	1,59	0,05	271	43,8	69,8	71,9
2002	1,93	1,87	1,60	0,05	276	44,5	71,0	73,0
2003	1,96	1,89	1,60	0,05	270	43,7	69,9	72,2
2004	1,98	1,90	1,63	0,06	278	44,8	73,0	75,6
2005	2,00	1,92	1,62	0,06	281	45,1	73,2	75,6
2006	2,05	1,97	1,63	0,07	276	44,5	72,5	75,3
2007	2,05	1,97	1,64	0,07	275	44,4	72,6	75,8
2008	2,07	1,98	1,63	0,08	283	45,5	74,2	77,6
2009	2,09	2,00	1,64	0,08	279	44,9	73,5	76,8
2010	2,10	2,01	1,63	0,08	277	44,6	72,8	76,1
2011	2,10	2,01	1,61	0,08	272	44,6	70,8	74,4
2012	2,07	1,98	1,60	0,08	279	44,9	71,8	75,4

1) Lam om høsten inkluderer lam med høstvekt og/eller slaktevekt.

2) Høstvekt og avdrått er korrigert til 145 dager.

I tabellen er tallene før og etter 2000 ulikt beregnet. Tall f.o.m. 2000 kan sammenlignes.

LANDSOVERSIKT

Tabell 3: Gjennomsnittlige produksjonsresultater per para søye

År	2012	Egne tall
Totalt fødte lam	2,07	
Dødfødt, %	4,51	
Levendefødte lam	1,98	
Tapt inne, %	3,60	
Tapt på vårbeite, %	1,17	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	9,98	
Gjennomsnitt lammedato	28.04.12	
Gjennomsnitt fødselvekt, kg	4,7	
Gjennomsnitt vårvekt, kg	18,9	
Gjennomsnitt høstvekt, kg	43,6	
Gjennomsnitt korr.høstvekt, kg	44,9	
Gjennomsnittlig slaktevekt, kg	19,7	
Korrigert slaktevekt, kg	19,7	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	326	
Tilvekst vår - høst, g/dag	258	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	279	
Gjennomsnittlig alder vårvekt	38,9	
Gjennomsnittlig alder høstvekt	139,5	
Gjennomsnittlig alder slaktevekt	160,5	
Slakteklasse	8,6 (R+)	
Fettgruppe	6,1 (2+)	
Lam om høsten uten kopplam	1,60	
Lam om høsten med kopplam	1,68	
Avdrått uten kopplam, kg	69,6	
Avdrått uten kopplam korrigert, kg	71,8	
Avdrått med kopplam, kg	73,1	
Avdrått med kopplam korrigert, kg	75,4	

Tabell 4: Gjennomsnittlige produksjonsresultater for kopplam

År	2012	Egne tall
Tapt inne, %	5,84	
Tapt på vårbeite, %	1,98	
Tapt på sommerbeite, drept av rovdyr eller manglende opplysninger, %	13,19	
Gjennomsnitt fødselvekt, kg	4,3	
Gjennomsnitt vårvekt, kg	18,1	
Gjennomsnitt høstvekt, kg	40,5	
Gjennomsnitt korr.høstvekt, kg	42,9	
Tilvekst fødsel - vår, g/dag	306	
Tilvekst vår - høst, g/dag	257	
Tilvekst fødsel - høst, g/dag	267	
Gjennomsnittlig slaktevekt, kg	18,2	

Kopplam er inkludert i alle tall, med unntak av vekter og tilvekster. Vekter og tilvekster for kopplam finnes i tabell 4.

Sett inn tall for egen besetning og sammenlign med landsgjennomsnittet. Hvor er det forbedringsområder i din besetning?

MEDLEMSOVERSIKT OG BESETNINGSSTRUKTUR

1) Tilslutning beregnet som andel av besetninger og andel av antall 'Voksne sauer over ett år' det er søkt produksjonstilskudd for per 1.1 årsmeldingsåret minus antall 'Værer, 1 år og eldre' det er søkt produksjonstilskudd for 31.07. årsmeldingsåret (SLF). Fylke Oslo er holdt utenfor på grunn av lite tallmateriale.

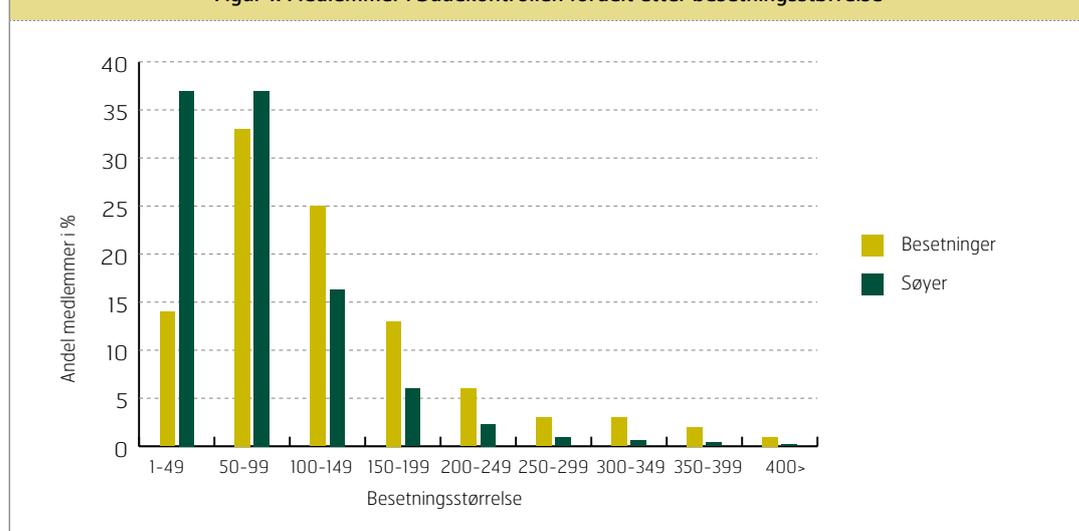
Medlemstallet i Sauekontrollen har vært helt stabilt siste år, men med en gledelig økning i antall søyer på nesten 10 000 dyr. Også på landsplan har antall besetninger vært relativt stabilt, men en nedgang på 1 % mot 3 % forrige år. Rogaland er det største medlemsfylket med 600 besetninger i kontrollen, fulgt av Oppland, Hordaland og Sogn og Fjordane, men når det gjelder opplutning er det Buskerud og Nord-Trøndelag som topper statistikken med kontroll på hhv. 65 % og 62 % av søyene.

Besetningsstørrelse blant medlemmer i Sauekontrollen øker svakt år for år og nå er i snitt på 79,4 para søyer og gimmer. 37 % av besetningene har nå mellom 50-100 para søyer og gimmer. 4 % av medlemmene har over 200 para søyer og gimmer, og 15 % av søyene i Sauekontrollen er i disse besetningene.

Tabell 5: Fylkesvis fordeling av medlemmer og søyer i Sauekontrollen, med tilslutning av besetninger og søyer fylkesvis og andel av medlemmer

Fylke	Besetninger i Sauekontrollen	Søyer i Sauekontrollen	Tilslutning ¹⁾ besetninger	Tilslutning ¹⁾ søyer	% andel av alle i kontrollen
Østfold	23	1 117	16,4	29,2	0,4
Akershus/Oslo	48	2 889	21,6	41,5	0,9
Hedmark	222	19 492	32,6	51,7	6,4
Oppland	519	42 166	39,7	54,1	13,7
Buskerud	224	19 977	40,2	64,9	6,5
Vestfold	29	1 654	25,2	53,4	0,5
Telemark	111	8 105	30,2	47,2	2,6
Aust-Agder	57	3 793	26,9	42,6	1,2
Vest-Agder	89	5 847	20,4	38,2	1,9
Rogaland	603	52 150	23,7	35,3	17,0
Hordaland	498	26 523	26,5	39,9	8,6
Sogn og Fjordane	399	24 297	24,7	39,2	7,9
Møre og Romsdal	236	14 283	23,5	34,8	4,7
Sør-Trøndelag	205	21 690	29,2	48,1	7,1
Nord-Trøndelag	175	16 670	35,7	61,8	5,4
Nordland	242	26 899	23,9	41,6	8,8
Troms	142	16 184	27,2	47,7	5,3
Finnmark	28	3 211	21,9	41,5	1,0
Landet	3 850	306 947	27,6	44,0	100

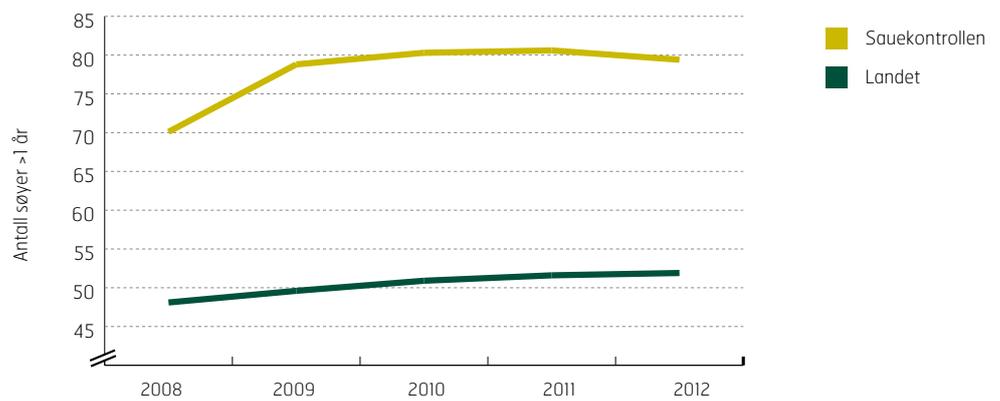
Figur 1: Medlemmer i Sauekontrollen fordelt etter besetningsstørrelse

Besetningsstørrelse er her definert som antall søyer > 1 år for å kunne gi et mest mulig rett sammenligningsgrunnlag med offentlige tall. Se fotnote 3 tabell 1 for mer forklaring.

Figur 2: Utvikling av gjennomsnittlig størrelse på besetninger i Sauekontrollen til sammenligning med landet for øvrig

Tabell 6 tar utgangspunkt i søyer som er registrert med lamming, eller har fått kode gjeld, kasta eller ikke para.

Tabell 6: Fordeling av voksne søyer og gimrer med lam, kasta/gjeld eller ikke para

	Voksne	Gimre	Totalt
Med lam – antall (%)	209 204 (97,7)	57 307 (80,8)	266 511 (93,5)
Kasta/gjeld – antall (%)	4 238 (2,0)	6 142 (8,7)	10 380 (3,6)
Ikke para – antall (%)	697 (0,3)	7 501 (10,6)	8 198 (2,9)
Totalt	214 139 (100)	70 950 (100)	285 089 (100)

RASEFORDELING

Tabell 7 viser fordelingen av søyer (voksne og gimre, para og ikke para) av de enkelte rasene i Sauekontrollen. 73,5 % av de innmeldte dyra er kodet som Norsk kvit sau. I "Andre raser" inngår blant annet rasene Merino, Oxforddown, Dorset, Romney, Finsk landrase, Charolais og kryssninger.

Tabell 7: Rasefordeling voksne søyer

Rase	Antall søyer	Andel av søyetall, %
Norsk kvit sau	207 664	73,5
Kvit Spælsau	32 663	11,6
Dala	8 824	3,1
Steigar	6 050	2,1
Farga spælsau	4 013	1,4
Gammalnorsk spælsau	3 800	1,3
Sjeviot	3 730	1,3
Norsk pelssau	3 570	1,3
Texel	2 956	1,0
Rygja	2 034	0,7
Suffolk	1 599	0,6
Nor-X	1 576	0,6
Gammelnorsk sau	1 425	0,5
Blæset	1 158	0,4
Grå trønder	571	0,2
Svartfjes	487	0,2
Fuglestadbroket	487	0,2
Andre	1 317	0,2

LAMMETALL OG LAMMETAP

Kopplam er inkludert i tabell 8.

Para søye er definert som voksne og gimrer med lam eller som har kasta eller er gjeld. Overførings søyer og upara søyer og gimrer er ikke med i beregningen. Tabell 6 viser andel dyr som ikke er para.

Tabell 8: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, fordelt fylkesvis

Fylke	Totalt fødte lam			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre
Østfold	2,08	2,27	1,54	2,01	2,20	1,47	3,44	3,25	4,25	1,76	1,92	1,32
Akershus	2,11	2,24	1,61	2,03	2,16	1,53	3,85	3,64	4,92	1,61	1,72	1,20
Hedmark	2,09	2,27	1,54	1,99	2,18	1,45	4,52	4,21	5,85	1,66	1,83	1,16
Oppland	2,08	2,25	1,54	2,00	2,17	1,47	3,86	3,66	4,81	1,69	1,83	1,23
Buskerud	2,06	2,23	1,57	1,98	2,15	1,49	3,93	3,73	4,71	1,71	1,87	1,26
Vestfold	2,10	2,26	1,62	2,00	2,16	1,52	4,60	4,25	6,09	1,67	1,79	1,31
Telemark	2,03	2,20	1,54	1,94	2,11	1,44	4,60	4,23	6,22	1,64	1,79	1,16
Aust-Agder	2,07	2,24	1,53	1,99	2,15	1,46	4,01	3,80	5,00	1,61	1,76	1,10
Vest-Agder	2,02	2,17	1,49	1,92	2,08	1,38	4,81	4,39	6,94	1,63	1,77	1,16
Rogaland	2,05	2,20	1,53	1,94	2,10	1,42	5,32	4,95	7,12	1,70	1,84	1,23
Hordaland	2,08	2,21	1,52	1,98	2,11	1,42	4,67	4,36	6,53	1,75	1,87	1,27
Sogn og Fjordane	2,07	2,19	1,57	1,98	2,10	1,49	4,35	4,14	5,60	1,78	1,88	1,33
Møre og Romsdal	2,13	2,28	1,58	2,01	2,15	1,48	5,67	5,58	6,16	1,69	1,81	1,23
Sør-Trøndelag	2,08	2,23	1,59	1,99	2,14	1,50	4,07	3,78	5,42	1,68	1,82	1,20
Nord-Trøndelag	2,06	2,22	1,56	1,96	2,11	1,47	5,00	4,84	5,73	1,58	1,72	1,14
Nordland	2,07	2,23	1,52	1,98	2,14	1,43	4,23	3,99	5,47	1,63	1,78	1,12
Troms	2,11	2,29	1,53	2,02	2,20	1,44	3,99	3,70	5,38	1,65	1,82	1,13
Finnmark	2,06	2,22	1,47	1,98	2,14	1,40	3,88	3,80	4,30	1,69	1,83	1,18
Landet	2,07	2,23	1,54	1,98	2,13	1,45	4,51	4,25	5,78	1,69	1,83	1,21

Tabell 9: Antall fødte, levendefødte, prosentvis dødfødte og lam om høsten per para søye, voksen og gimre, fordelt på raser

Rase	Totalt fødte			Levendefødte			Dødfødte, %			Lam om høsten inkl. kopplam		
	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre	Per para	Per voksen	Per gimre
Norsk kvit sau	2,11	2,28	1,60	2,01	2,18	1,5	4,71	4,44	5,91	1,72	1,87	1,25
Kvit Spælsau	1,98	2,12	1,43	1,90	2,04	1,35	4,03	3,76	5,59	1,64	1,77	1,12
Dala	2,17	2,23	1,35	2,08	2,13	1,29	4,19	4,16	4,83	1,70	1,75	1,07
Steigar	2,24	2,28	1,54	2,16	2,20	1,49	3,52	3,52	3,33	1,81	1,84	1,24
Sjeviot	1,90	2,01	1,26	1,82	1,92	1,19	4,24	4,11	5,43	1,62	1,71	1,07
Texel	1,75	1,89	1,17	1,68	1,82	1,08	4,15	3,61	7,91	1,48	1,59	1,00
Rygja	2,19	2,28	1,26	2,08	2,17	1,19	4,73	4,71	5,15	1,82	1,89	1,16
Norsk pelsau	1,81	1,98	1,34	1,75	1,91	1,29	3,52	3,49	3,63	1,56	1,72	1,08
Nor-X	1,71	1,85	1,26	1,65	1,80	1,17	3,39	2,60	7,32	1,47	1,60	1,02
Farga spælsau	1,83	2,02	1,37	1,75	1,94	1,31	4,30	4,27	4,42	1,52	1,70	1,10
Gm. norsk spælsau	1,70	1,84	1,16	1,66	1,80	1,12	2,18	2,07	2,89	1,21	1,31	0,80
Gammelnorsk sau	1,59	1,72	1,05	1,56	1,69	1,03	2,09	2,13	1,81	1,31	1,43	0,83
Grå trønder	1,76	1,94	1,24	1,69	1,89	1,10	4,12	2,70	10,78	1,33	1,47	0,93
Fuglestadbroket	1,77	1,83	1,26	1,73	1,79	1,20	2,27	2,04	5,17	1,38	1,43	0,93
Blæset	1,73	1,93	1,11	1,66	1,86	1,06	3,91	3,75	4,78	1,46	1,64	0,89
Landet	2,07	2,23	1,54	1,98	2,13	1,45	4,51	4,25	5,78	1,69	1,83	1,21

Tabell 10: Besetninger gruppert etter ulike nøkkeltall

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3	Snitt
Totalt fødte	2,34	2,08	1,80	2,07
Levendefødte	2,22	1,99	1,72	1,98
Dødfødte, %	1,34	4,01	8,10	4,51
Tap inne, %	0,74	2,96	6,92	3,60
Tap vårbeite, %	0,00	0,52	3,07	1,17
Tap sommer	2,07	6,42	21,07	9,98
Totaltap	8,82	15,41	29,57	18,09
Lam om høsten	2,00	1,73	1,35	1,69

Besetningene er gruppert på nytt for hvert nøkkeltall.

Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyer (2 746 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 850).

Tap på sommerbeite inkluderer rovdyr tap + dyr som mangler høstvekt, slaktevekt og andre opplysninger.

Besetningene er gruppert etter "Lam om høsten" og viser snitt for beste, midtre og dårligste tredjedel for de andre 'egenskapene'. Kopplam er inkludert i tabellen. Tabellen inkluderer kun besetninger med ≥ 30 søyer (2 746 besetninger). Snittall i denne tabellen kan derfor ikke sammenlignes med snittall i tabeller som inkluderer alle besetninger (3 850).

Tap på sommerbeite inkluderer rovdyr tap + dyr som mangler høstvekt, slaktevekt og andre opplysninger.

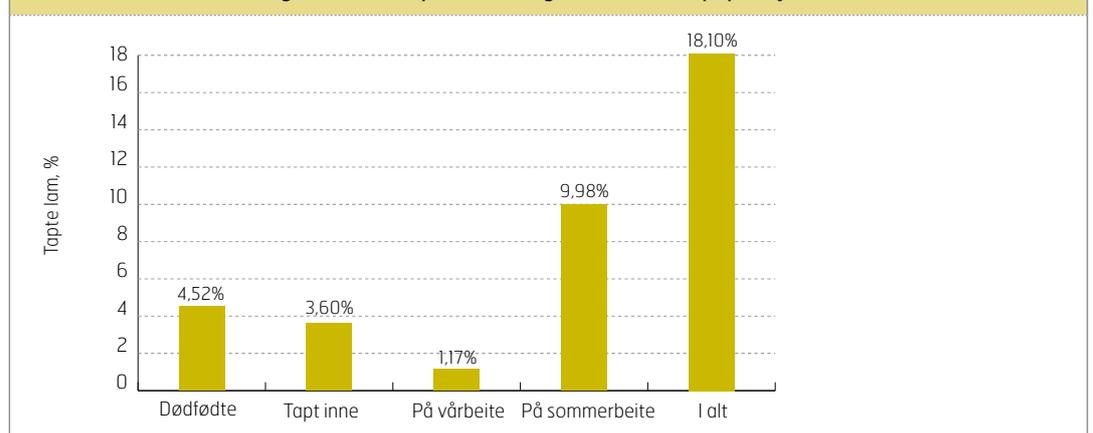
Figur 3 er beregnet ut fra risikopopulasjon. Det vil si antall lam som er i live før hver registreringsperiode. Tap i alt er beregnet ut fra totalt fødte lam.

Tap på sommerbeite inkluderer rovdyr tap + dyr som mangler høstvekt, slaktevekt og andre opplysninger.

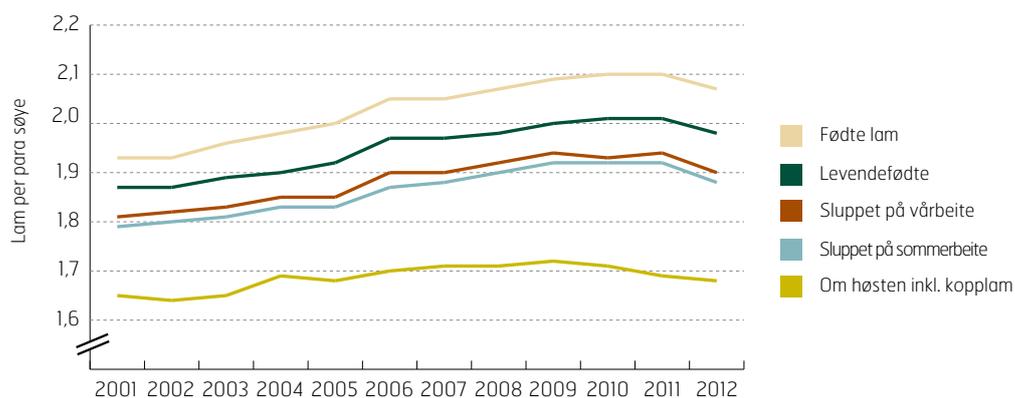
Tabell 11. Gjennomsnittsverdier for besetninger rangert etter lam om høsten

	Beste 1/3	Midtre 1/3	Dårligste 1/3
Lam om høsten	2,00	1,79	1,35
Totalt fødte	2,29	2,11	1,88
Levendefødte	2,19	2,02	1,79
Dødfødte, %	4,38	4,37	4,74
Tap inne, %	2,88	3,31	1,35
Tap vårbeite, %	1,01	1,18	1,36
Tapt sommer	4,33	6,25	18,29
Totaltap	12,05	14,33	26,67

Figur 3: Andel tapte lam beregnet ut fra risikopopulasjonen

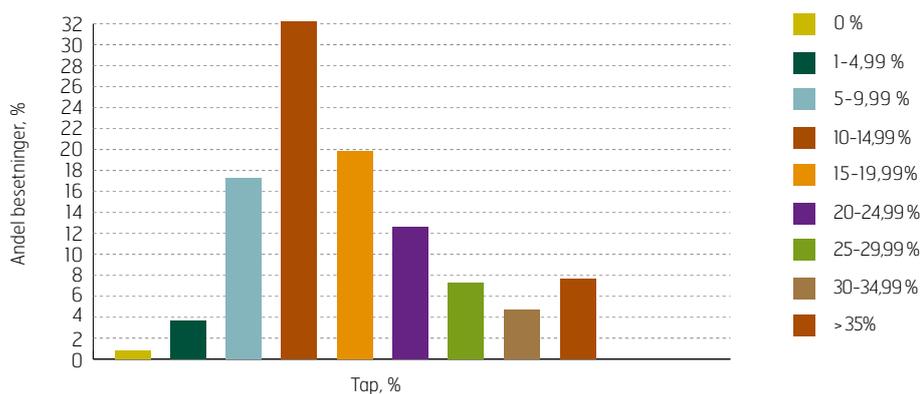
Figur 4: Utvikling av lammetall i Sauekontrollen fra 2000-2012

Figur 5: Utvikling av lammetap Sauekontrollen fra 2000 - 2012

Figur 6: Besetningsfordeling totalt tap av lam

Figur 4 er beregnet ut fra totalt lammetall ved fødsel, antall levende fødte lam, antall lam ved utslipp på vårbeite, utslipp på sommerbeite og om høsten. Tall lam om høsten er inkludert kopplam.

Tap på sommerbeite inkluderer rovdyr tap + dyr som mangler høstvekt, slaktevekt og andre opplysninger.

Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen.

Merk at tapsprosenten i figur 5 er beregnet ut fra antall fødte lam, og ikke ut fra risikopopulasjon. Tap på sommerbeite inkluderer rovdyr tap + dyr som mangler høstvekt, slaktevekt og andre opplysninger.

4,5 % av besetninger i Sauekontrollen i 2012 hadde registrert et totalt lammetap under 5 %. 32 % av besetningene hadde et totaltap av lam som var over 20 %. Lammetap er altså et betydelig problem i enkeltbesetninger. Tap på sommerbeite inkluderer lam som mangler høstvekt og/eller slaktevekt. Men ser man på tabell 12 ser man at en svært høy andel av lammene har høstvekt og mange av de lammene som ikke har høstvekt blir slaktet.

TILVEKST OG HØSTVEKTER

Tabell 12: Andel av lam født 2012 som har registrert fødselsvekt, vårvekt, høstvekt og slaktevekt

	Fødselsvekt	Vårvekt	Høstvekt	Slaktevekt
Antall med vekt	536 176	237 328	429 703	364 185
Andel veid	98 %	45 %	92 %	78 %

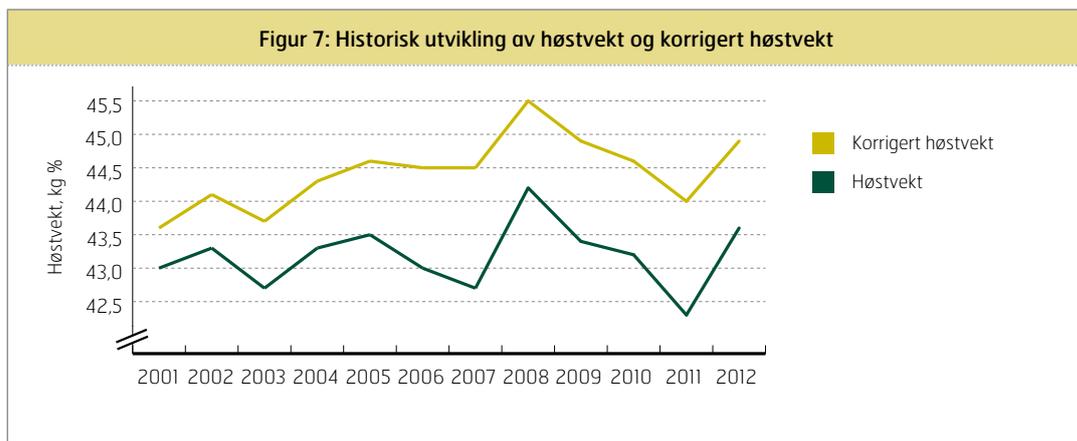
Kopplam er ikke inkludert i tabellen.

Tabell 13: Tilvekst og høstvekter, fylkesvis							
Fylke	Høstvekt, kg	Korr.høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Gj.alder vårvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Østfold	41,8	43,9	136,3	34,1	309	265	274
Akershus	40,0	41,0	140,8	34,5	312	230	251
Hedmark	40,8	43,6	133,5	37,1	298	258	270
Oppland	43,1	45,1	136,9	43,5	318	266	280
Buskerud	43,4	46,1	134,3	46,5	326	270	287
Vestfold	40,7	42,1	139,7	40,5	325	229	258
Telemark	44,0	45,2	140,1	42,0	329	257	280
Aust - Agder	42,3	43,2	141,0	42,6	306	250	268
Vest - Agder	42,7	43,9	139,9	39,9	348	263	271
Rogaland	43,7	44,9	140,5	50,8	341	248	278
Hordaland	45,5	45,4	145,4	47,8	339	254	281
Sogn og Fjordane	45,8	45,6	146,1	48,1	340	253	281
Møre og Romsdal	45,0	44,9	145,4	42,1	336	255	277
Sør-Trøndelag	43,8	45,1	139,4	36,2	318	266	280
Nord-Trøndelag	41,5	43,3	137,6	36,3	308	251	267
Nordland	43,6	45,3	138,1	31,0	302	279	282
Troms	42,7	45,3	134,6	27,5	308	282	282
Finnmark	42,8	45,4	134,7	30,1	289	292	283
Landet	43,6	44,9	139,5	43,2	326	258	279

Rasefordeling i tabellen viser til lammets rase. Fra og med 2010 har et dyrs rase blitt definert utfra fars rase.

Tabell 14: Tilvekst og høstvekter, fordelt på rase						
Rase	Høstvekt, kg	Korr. høstvekt, kg	Gj.alder høstvekt	Fødsel - vår, g/dag	Vår - høst, g/dag	Fødsel - høst, g/dag
Norsk kvit sau	43,9	45,5	138,8	329	262	282
Kvit Spælsau	42,2	43,0	141,2	312	248	268
Dala	45,3	45,7	143,4	333	259	281
Steigar	44,8	45,9	140,6	336	270	283
Farga spælsau	41,7	41,6	145,2	317	233	257
Gammalnorsk spælsau	36,0	36,5	142,9	264	225	223
Sjeviot	43,3	42,7	147,9	319	237	260
Norsk pelssau	43,0	44,1	140,1	323	245	275
Texel	41,5	43,9	135,4	334	243	271
Rygja	44,0	44,7	142,5	330	253	274
Nor-X	42,1	44,6	135,1	339	239	274
Gammelnorsk sau	29,0	30,3	132,2	213	186	190
Blæset	41,9	43,1	140,2	321	226	264
Grå trønder	39,0	39,7	142,0	272	227	244
Fuglestadbrocket	41,8	41,8	144,9	329	224	254
Landet	43,6	44,9	139,5	326	258	279

Den korrigerede høstvekten er beregnet høstvekt ved 145 dagers alder, ut fra daglig tilvekst for de ulike rasene. Legg merke til at grafen er "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre. Kopplam er ikke inkludert i datamaterialet.

Avdrått er lammevekt om høsten i kg per para søye, voksen eller gimre.

Gjennomsnittlig alder ved høstveeing var 139,5 dager. I 2011 og 2010 var den hhv. 138,2 og 139,4 dager.

Tabell 15: Avdrått, uten kopplam

Fylke	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
	Para søye	Voksen	Gimre	Para søye	Voksen	Gimre
Østfold	71,7	78,8	51,5	75,3	82,7	54,2
Akershus	59,5	64,2	42,2	61,0	65,6	44,2
Hedmark	64,8	72,2	43,0	69,3	77,0	46,6
Oppland	69,0	75,4	48,1	72,2	78,7	51,0
Buskerud	71,2	78,5	50,0	75,5	82,9	54,1
Vestfold	63,2	68,3	47,9	65,3	70,1	50,8
Telemark	69,4	76,8	47,3	71,3	78,8	48,9
Aust-Agder	66,9	74,0	42,9	68,4	75,6	44,1
Vest-Agder	65,7	71,4	45,6	67,6	73,3	47,9
Rogaland	70,5	77,0	48,8	72,3	78,5	51,5
Hordaland	75,9	81,3	54,0	75,8	80,9	54,7
Sogn og Fjordane	79,0	84,3	56,8	78,6	83,6	57,4
Møre og Romsdal	71,7	77,3	50,7	71,4	76,9	51,1
Sør-Trøndelag	68,9	75,4	47,0	71,1	77,7	48,7
Nord-Trøndelag	62,5	68,8	42,6	65,3	71,8	44,7
Nordland	66,4	73,0	43,6	69,0	75,7	45,7
Troms	66,1	73,3	43,0	70,1	77,7	45,9
Finnmark	69,5	76,2	45,4	73,7	80,4	49,5
Landet	69,7	76,2	47,9	71,9	78,4	50,2

Avdrått er lammevekt om høsten i kg per para søye, voksen eller gimre. Tabell fordelt etter rase på søya.

Tabell 16: Avdrått, uten kopplam, per rase

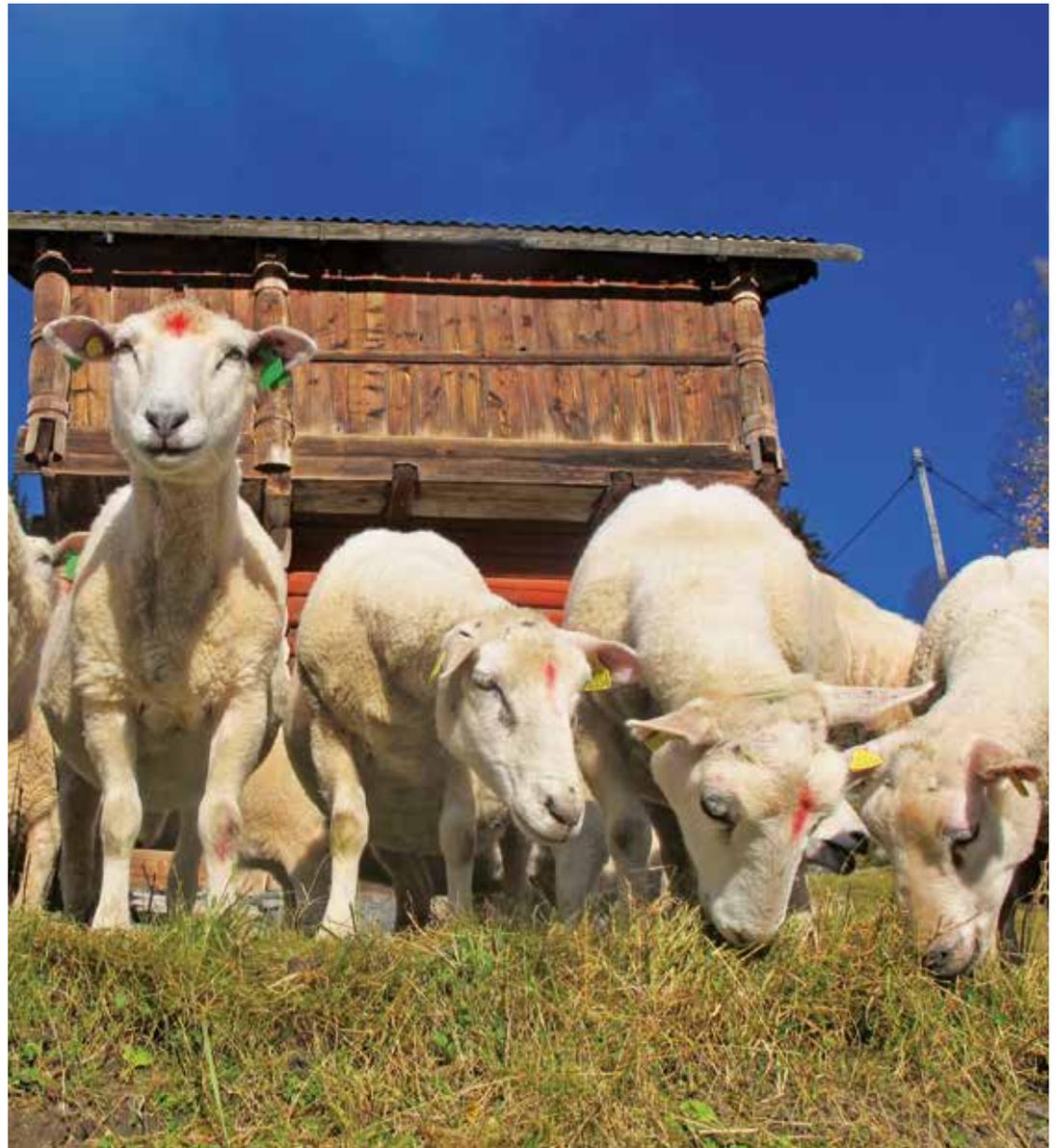
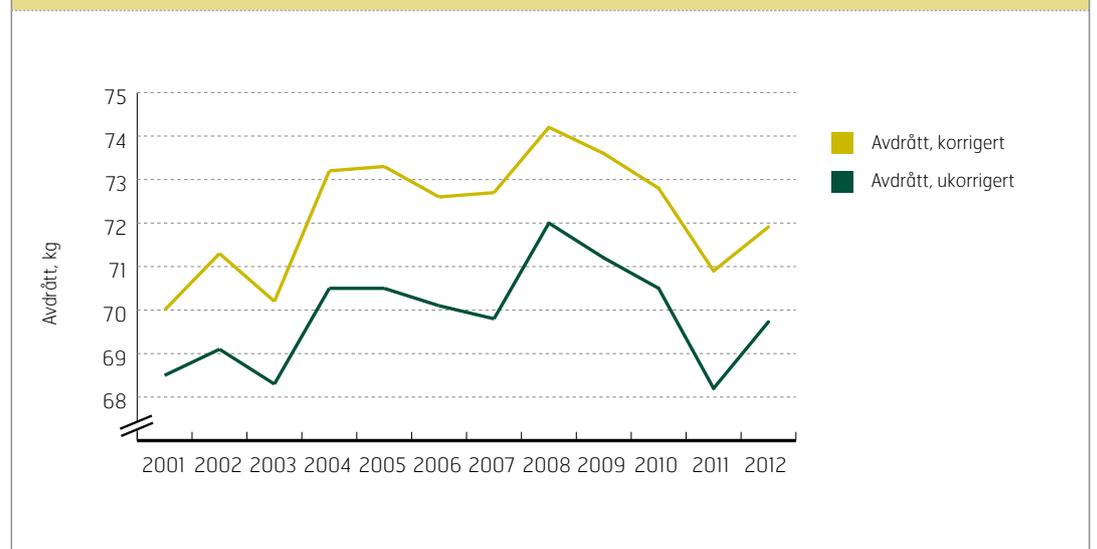
Rase	Antall søyer	Avdrått, kg			Korrigert avdrått, kg		
		Para søye	Voksen søye	Gimre	Korr. para søye	Korr. voksen søye	Korr. gimre
Norsk kvit sau	201 582	71,3	78,4	49,6	73,8	80,9	52,1
Kvit Spælsau	31 748	66,8	72,6	43,4	68,2	74,0	44,8
Dala	8 628	72,8	74,9	42,2	73,4	75,5	44,3
Steigar	6 019	75,4	76,9	48,3	77,2	78,8	49,5
Farga spælsau	3 786	61,6	69,8	42,2	61,6	69,5	42,7
Gammalnorsk spælsau	3 556	42,9	46,5	28,7	43,4	47,0	29,4
Norsk pelssau	3 495	65,6	73,1	43,6	67,2	74,8	44,8
Sjeviot	3 459	69,3	73,5	45,1	68,3	72,3	45,0
Texel	2 846	60,0	65,0	38,8	63,5	68,6	41,8
Rygja	1 982	76,4	79,3	48,9	77,5	80,2	51,0
Nor-X	1 515	60,8	67,1	39,3	64,3	70,8	42,6
Suffolk	1 508	57,5	63,1	35,6	59,2	64,8	37,2
Gammelnorsk sau	1 351	37,3	40,7	23,3	38,9	42,4	24,4
Blæset	1 065	59,2	66,9	35,9	60,9	68,4	37,9
Grå trønder	537	50,7	56,5	33,6	51,6	57,2	35,1
Fuglestadbroket	449	57,0	59,3	36,8	57,0	59,0	39,3
Landet	274 561	69,7	76,2	47,9	71,9	78,4	50,2

Figuren viser historisk utvikling korrigert og ukorrigert avdrått per para søye. Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen bedre.

På grunn av feil i tidligere årsmeldinger har ikke søya fått godskrevet lam uten høstvekt. Det er rettet i denne grafen. Avdrått inkluderer lam med høstvekt og/eller slaktevekt.

Figur 8: Historisk utvikling av korrigert og ukorrigert avdrått (uten kopplam)

SLAKTERESULTATER

Lamma var i gjennomsnitt 160,5 dager gamle ved slakt. Korrigert slaktevekt er korrigert med slaktetilvekst på 110 g/dag til 160 dagers alder. Kun lam slaktet samme år som de er født er inkludert i grafen. Overføringslam er ikke inkludert. Dersom andel overføringslam varierer mellom år kan dette ha innvirkning på gjennomsnittlig alder ved slakt. Dette kommer da ikke fram av grafen.

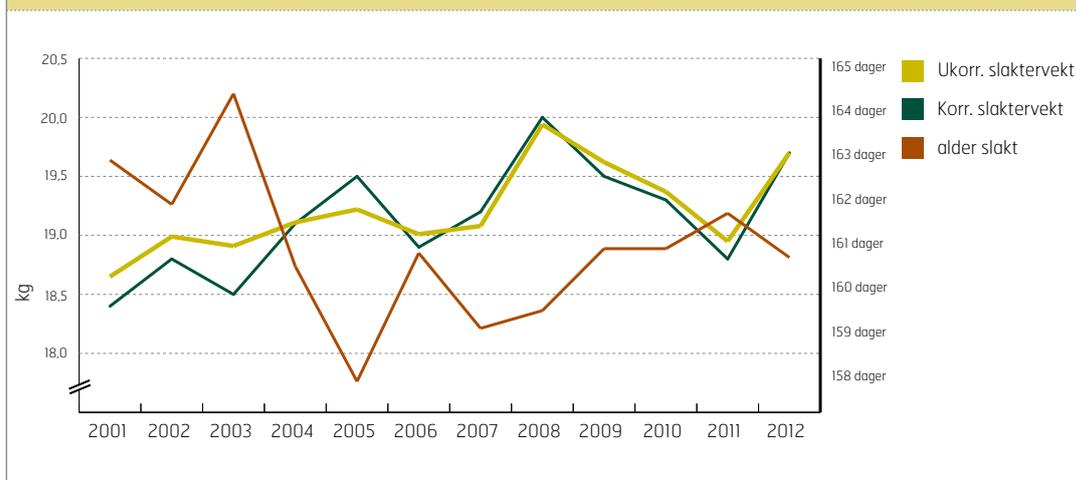
Legg merke til skalaen. Vi har "zoomet inn" for å vise variasjonen.

Gjennomsnittlig slakteklasse og fettgruppe beregnes fra EUROP-skalaen. Verdiene er oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1-15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P=-1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

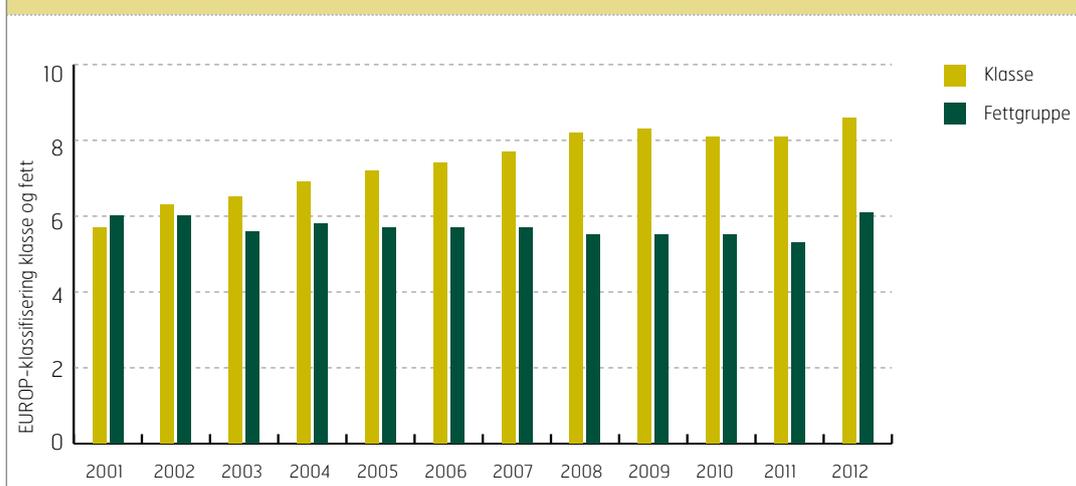
Datagrunnlaget for tabellen avviker fra den øvrige statistikken i årsmeldingen da tallene stammer fra klassifiseringsstatistikk for alle slakt i landet 2012 (totalt 955 667 lammeslakt). I underkant av 40 % av alt lammeslakt ble levert fra en medlemsbesetning.

Lam fra besetninger i Sauekontrollen holder en jevnere kvalitet enn besetninger utenfor kontrollen, en trend vi ser på tvers av slakteri og region. Medlemmer leverte i snitt 83,7 % kvalitetslam, mens ikke-medlemmer oppnådde det på 64,2 % av lammene. På landsplan var 2,5 % av lammeslaktet kategorisert som økologisk, 4,7 % var villsau og 4,1 % spesialproduksjoner som Lofotlam, Kvitsøy lam etc.

Figur 9: Historisk utvikling av slaktevekt

Figur 10: Historisk utvikling av klasse og fettgruppe

Tabell 17: Slaktevekt, slakteklasse og fettgruppe for lammeslakt levert av ikke-medlemmer og medlemmer av Sauekontrollen i 2012

	Antall lam	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe
Ikke-medlem	574 998	17,7	7,5 (R)	5,9 (2+)
Medlem	380 669	19,7	8,5 (R+)	6,0 (2+)

1) Gjennomsnittlig slakteklasse og fettgruppe beregnes fra EUROP-skalaen. Verdiene er også oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1-15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P-=1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

Tabell 18: Slakteresultat på lam, gruppert på alder ved slakt

Alder, dager	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
< 101	3 147	180	14,3	8,8 (R+)	6,3 (2+)
101-120	5 978	154	20,1	9,0 (R+)	5,7 (2+)
121-130	18 974	143	20,6	9,0 (R+)	5,8 (2+)
131-140	45 305	134	20,7	8,9 (R+)	5,9 (2+)
141-150	61 686	124	20,5	8,8 (R+)	6,0 (2+)
151-160	60 295	114	20,1	8,7 (R+)	6,1 (2+)
161-170	49 805	103	19,4	8,6 (R+)	6,1 (2+)
171-250	105 514	86	18,5	8,3 (R)	6,2 (2+)
> 250	1 306	62	18,6	8,1 (R)	6,0 (2+)
Gj.sn.	352 010	108	19,6	8,6 (R+)	6,1 (2+)

Tabell 19: Slakteresultat på lam, gruppert på kullstørrelse ved fødsel og kjønn

Burd født	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe
Enkling	28 907	120	21,1	8,9 (R+)	6,3 (2+)
Tvilling	170 370	107	19,6	8,5 (R+)	6,0 (2+)
Trilling	112 325	106	19,5	8,6 (R+)	6,0 (2+)
Firling+	20 165	108	19,8	8,9 (R+)	6,2 (2+)
Kopplam	20 243	109	18,2	8,5 (R+)	6,2 (2+)
Søvelam	132 490	100	18,9	8,7 (R+)	6,3 (2+)
Vêrlam	199 276	114	20,2	8,6 (R+)	5,9 (2+)

Tabell 20: Slakteresultat på lam, gruppert på kullstørrelse høst og kjønn

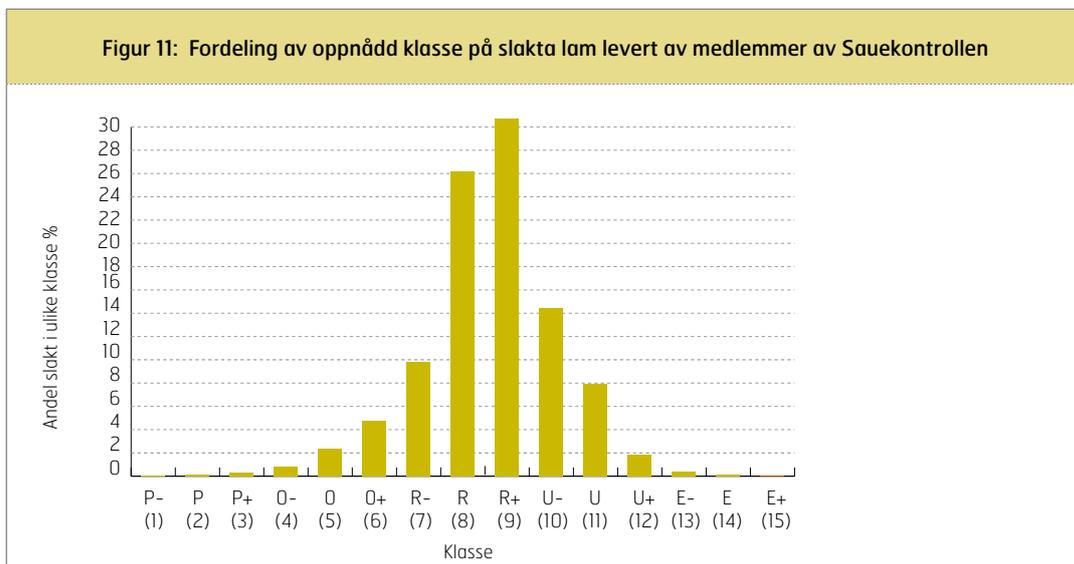
Burd høst	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Verdi, kr
Burd høst enkling	50 018	117	20,7	8,9 (R+)	6,3 (2+)	889
Burd høst tvilling	199 445	109	19,8	8,7 (R+)	6,0 (2+)	845
Burd høst trilling	50 783	102	19,1	8,6 (R+)	6,1 (2+)	813
Burd høst firing+	31 521	99	18,6	8,1 (R)	5,9 (2+)	783
Kopplam	20 243	109	18,2	8,5 (R+)	6,2 (2+)	774
Søvelam	132 490	100	18,9	8,7 (R+)	6,3 (2+)	800
Vêrlam	199 276	114	20,2	8,6 (R+)	5,9 (2+)	868

Tabell 21: Slakteresultat på lam (uten kopplam), gruppert på alder på søye

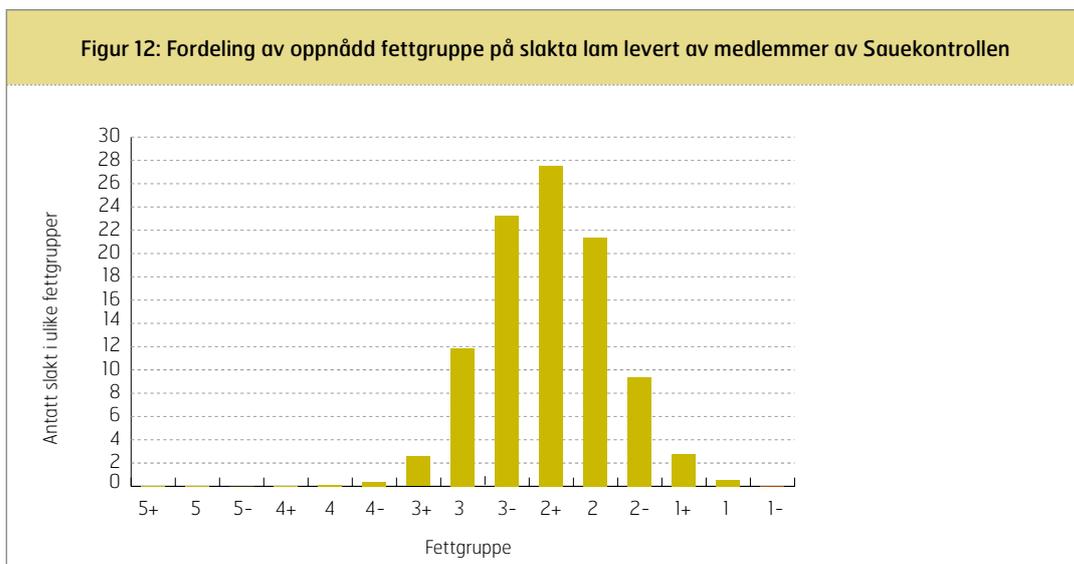
Alder, år (andel av slakta lam)	Antall slakt	Tilvekst fødsel - slakt, g/dag	Slaktevekt, kg	Klasse	Fettgruppe	Netto slakteverdi, kr
1 år	53 133	103	19,2	8,7 (R+)	6,1 (2+)	813
2 år	77 667	108	19,7	8,7 (R+)	6,0 (2+)	844
3 år	70 678	110	20	8,7 (R+)	6,0 (2+)	855
4 år	55 421	110	19,9	8,6 (R+)	6,1 (2+)	852
5 år	38 232	109	19,8	8,5 (R+)	6,1 (2+)	843
6 år	23 302	107	19,6	8,4 (R)	6,2 (2+)	832
7 ->	13 334	103	19,1	8,2 (R)	6,2 (2+)	807
Gj.sn.	331 767	108	19,7	8,6 (R+)	6,0 (2+)	841

Figur 11 gjelder lammeslakt av alle raser, født og slaktet i 2012 (tallverdi slaktegruppe vises i parentes).

Figur 12 gjelder lammeslakt av alle raser, født og slaktet i 2012.

1) Gjennomsnittlig slakteklasse også oppgitt i tall. EUROP-klassifiseringen gis et tall (fra 1- 15) i Sauekontrollen for å kunne beregne gjennomsnittsverdier. P-=1, P=2, P+=3 osv. Det samme gjelder gjennomsnittlig fettgruppe (fra 1-15). 1=1-, 2=1, 3=1+ osv.

Tabell 22: Klassifiseringsresultater per rase

Rase	Antall slakt	Slaktevekt, kg	Klasse ¹⁾	Fettgruppe ¹⁾
Norsk kvit sau	279 266	20,0	8,9 (R+)	6,0 (2+)
Kvit Spælsau	33 134	18,3	7,4 (R-)	6,0 (2+)
Farga spælsau	5 516	17,5	6,9 (R-)	6,2 (2+)
Texel	4 929	19,2	9,3 (R+)	6,2 (2+)
Nor-X	4 622	19,7	9,1 (R+)	6,0 (2+)
Norsk pelssau	3 968	17,9	7,0 (R-)	6,1 (2+)
Sjeviot	3 687	18,2	8,5 (R+)	6,6 (3-)
Gammalnorsk spælsau	3 405	15,3	6,0 (O+)	6,1 (2+)
Dala	2 827	18,6	7,9 (R)	6,0 (2+)
Suffolk	2 100	18,0	7,9 (R)	6,7 (3-)
Charolais	1 531	19,4	9,0 (R+)	6,4 (2+)
Steigar	1 493	19,8	8,9 (R+)	5,9 (2+)

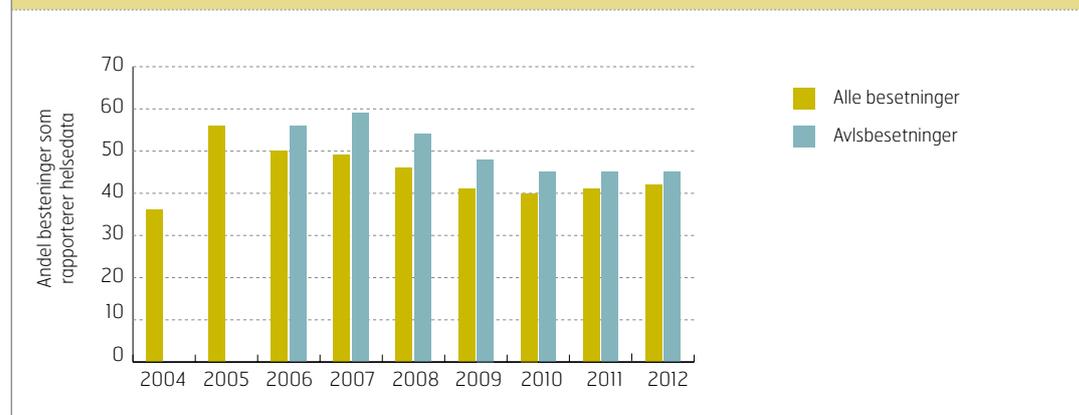

HELSEOPPLYSNINGER I SAUEKONTROLLEN

Data fra Sauekontrollen er det viktigste verktøyet vi har for å få oversikt over sjukdomsforekomsten i norske sauebesetninger. En slik oversikt er viktig for driften til den enkelte produsent, men er også avgjørende for de

som skal arbeide med sauehelse gjennom avl, forskning eller overvåkning. Sauekontrolldata brukes i dag til å se på blant annet risikofaktorer for enkelte sykdommer og beregne arverbarhet av produksjonsegenskaper.

Figur 13: Innrapportering av helsehendelser

På grunn av mangelfull rapportering er muligheten for å bruke helseopplysningene til for eksempel å se på endring i sjukdomsforekomst eller arvelighet begrenset. Analyser for å finne bakenforliggende årsaker til sykdom er imidlertid mulig.

Tabell 23: Utvikling i innrapporterte helseopplysninger i Sauekontrollen 2006- 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totalt antall sjukdomsregistreringer	17 975	16304	17 125	201 44	18 018	16 397	19 106
Totalt antall forebyggende behandlinger	94 034	124 224	134 047	143 969	155 283	174 171	188 531
Antall søyer i Sauekontrollen	291 905	282 142	288 256	298 260	292 455	287 706	285 089
Antall besetninger med opplysninger	1 981	1 869	1 724	1 560	1 466	1 461	1 524
Antall besetninger totalt	3 935	3 838	3 731	3 791	3 899	3 850	3 850
Andel besetninger som registrerte helseopplysninger (%)	50	49	46	41	40	41	42

Tabell 24: Innrapportering av helseopplysninger fra avlsbesetninger 2007-2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antall avlsbesetninger med helseopplysninger	1 068	921	742	660	673	662
Antall avlsbesetninger i Sauekontrollen	1 818	1 703	1 548	1 470	1 482	1 467
Andel avlsbesetninger som registrerer helse (%)	59	56	48	45	45	45

Tabell 24 viser antall og andel avlsbesetninger som rapporterte helseopplysninger til Sauekontrollen fra 2007-2012.

Oppgitt som % andel av alle søyer i de besetningene som registrerer sjukdom (totalt 122 047 søyer i 2012). Søyer som er behandlet eller har hatt flere tilfeller av samme sjukdom teller kun en gang.

Økning i forekomst kan både skyldes en reelt økende forekomst eller en endring i innrapportering i besetningene som rapporterer helsehendelser.

Tabell 25: De hyppigst rapporterte sjukdommene hos søyer 2009-2012

Sjukdom	%			
	2009	2010	2011	2012
Mastitt, klinisk, alvorlig eller moderat	1,6	1,6	1,5	1,6
Mastitt, klinisk, mild	0,5	0,4	0,5	0,4
Mastitt på sommarbeite, ukjent grad og dato	0,3	0,3	0,3	0,2
Bør-, skjede-, egglearbetennelse	1,1	1,0	1,0	1,0
Parasittære sjukdommer, unntatt koksidier	0,8	1,2	0,7	0,9
Fødselsvanskar	0,7	0,6	0,5	0,5
Melkefeber	0,3	0,3	0,2	0,3
Listeriose	0,2	0,2	0,2	0,3
Skjedeframfall	0,2	0,2	0,2	0,2
Speneskadar	0,2	0,2	0,2	0,2
Lus				0,2
Børframfall		0,1	0,1	0,1
Utvortes parasitter - unntatt lus				0,1
Brokk (vom-i-skin el.)				0,1
Andre				0,1

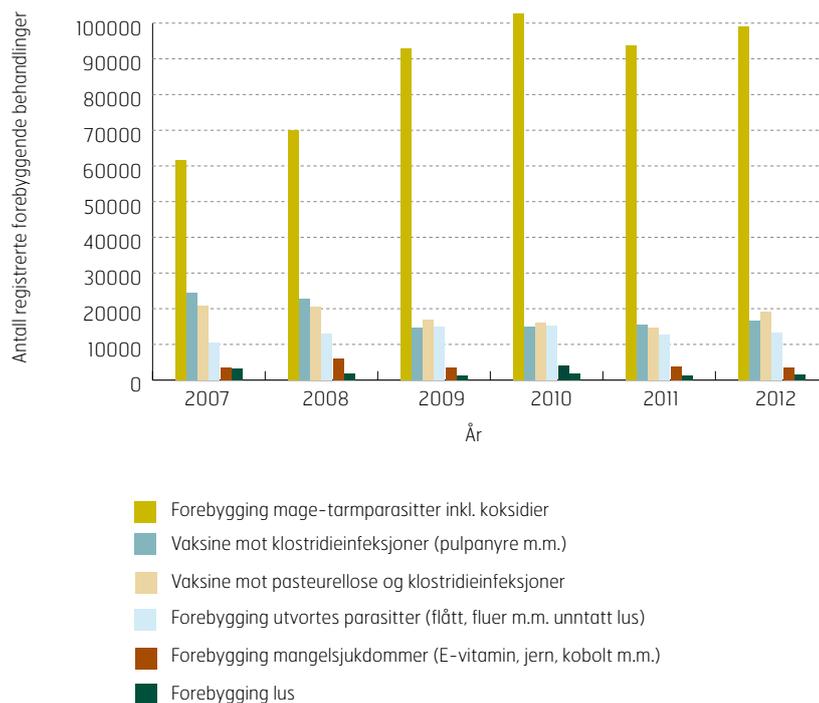
Tabell 26: De hyppigst rapporterte sjukdommene hos lam 2009-2012

Sjukdom	%			
	2009	2010	2011	2012
Parasittære sjukdommer p.g.a. koksidier o.l.	0,5	0,5	0,7	0,8
Parasittære sjukdommer, unntatt koksidiøse o.l.	0,6	0,7	0,5	0,6
Leddsjukdommar < 1 mnd.	0,2	0,3	0,2	0,3
Innrulla augelokk	0,2	0,1	0,1	0,2
Sjodogg	0,1			
Utvortes parasitter - unntatt lus	0,1	0,1	0,1	
Luftvegsinfeksjonar, uspesifikke	0,1	0,1	0,1	0,1
Fluelarveangrep		0,1		
Klauvsjukdom – unntatt forfangenhet		0,1	0,1	0,1
Munnskurv		0,1		0,1
Klostridieinfeksjonar (pulpanyre m.m.)			0,1	0,1
Mage-/tarmbetennelse < 7 dagar			0,1	

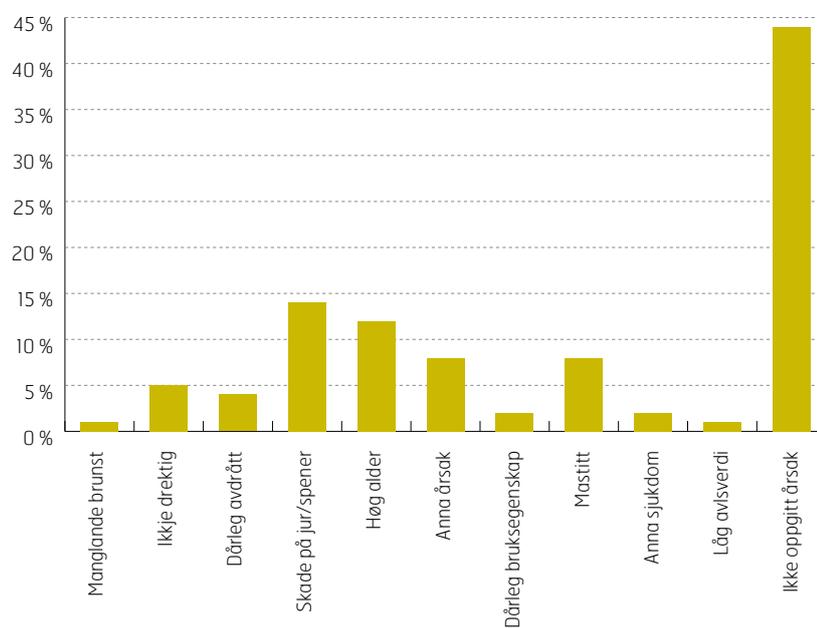

Figur 14 viser de hyppigst rapporterte forebyggende behandlingene i Sauekontrollen 2005-2012. Det ble totalt registrert 188 531 forebyggende behandlingene (125 431 behandlinger av lam, og 63 100 behandlinger av søyer). Vi vet at forebyggende behandling som vaksiner, utføres hyppigere enn det som rapporteres. Tallene gir imidlertid et bilde av hvilke forebyggende behandling som er mest vanlig å bruke.

Figur 14: De hyppigst rapporterte forebyggende behandlingene i 2006–2012

Figur 15: Fordeling av utrangeringsårsaker for slakta søyer > 1 år

I grafen inngår kun søyer slaktet i 2012, født 2011 eller tidligere. 38 734 søyer har registrert utrangeringsårsak, noe som utgjør 56 % av søyene som ble slaktet i 2012.

PRODUCTION RESULTS IN HERDS REPORTING TO THE NORWEGIAN SHEEP RECORDING SYSTEM

The Norwegian Sheep Recording System was established in the 1950's. It provides a "best practice tool" in order to improve performance in the livestock and also in selection of breeding animals. 3 900 farmers are currently members, reporting herd productions results to the database. Approximately 28 % (3 850 herds) of Norwegian sheep farms and 44 % (306 947) of all ewes > one year of age were registered in the database in 2012.

Tabell 27: Mean production results, mated ewes 2012

Year	2012
Lambs born, nbr	2,07
Stillborn, %	4,51
Liveborn lambs, nbr	1,98
Lamb mortality indoor, %	3,60
Lamb mortality spring pasture, %	1,17
Lamb mortality summer pasture, or missing information, % 1)	9,98
Avg. date of birth	28.04.2012
Birthweight, kg	4,7
Weight onlet spring pasture, kg	18,9
Age at weighing spring pasture, days	38,9
Growth birth - springpasture, gram/day	326
Autumn weight, kg	43,6
Corr.autumn weight, kg – corrected to 145 days of age	44,9
Age autumn weight, days	139,5
Growth spring pasture – autumn pasture, gram/day	258
Growth birht - autumnweighing, gram/day	279
Slaughter weight, kg	19,7
Corrected slaughter weight, kg (corrected to 160 days of age)	19,7
Age at slaughter, days	160,5
EUROP slaughter class	8,6 (R+)
EUROP fatgroup	6,1 (2+)
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), nbr	1,60
Lambs weaned per ewe (bottle raised lambs included), nbr	1,68
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	69,6
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs excluded), kg	71,8
Kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	73,1
Corrected kg weaned per ewe (bottle raised lambs included), kg	75,4

1) Lambs with no autumn weight or slaughter weight are defined as lost on summer pasture.

Saukontrollen

Saukontrollen er den landsomfattende husdyrkontrollen for sau. Kontrollen er åpen for alle saueholdere i Norge. Medlemskapet organiseres via slakteriene, mens Animalia har den sentrale administrasjonen.

Saukontrollen Web er et nettbasert registreringsverktøy som er tilgjengelig for alle medlemmer i Saukontrollen. Du kan velge å registrere besetningsopplysninger selv direkte i Saukontrollen Web, registrere i PC program eller la rådgiver registrere for deg. Alt du trenger er en PC med internettilgang.

Som medlem i Saukontrollen får du:

- Enklere registrering som krever mindre arbeid
- Automatisk overføring av slaktedata og avlsindekser
- Nyttige rapporter og noteringslister
- God oversikt over din besetning

For mer info se www.animalia.no/saukontrollen

www.animalia.no